

DOCUMENTELE SECURITĂȚII ȘI CERCETAREA ISTORICĂ

Sorin D. Ivănescu

Regimul comunist a însemnat, dincolo de lupta de clasă, controlul tuturor domeniilor de activitate, crearea unor mecanisme destinate să producă atitudini docile și să garanteze că nemulțumirea cetățenilor nu se va putea transforma într-o opoziție organizată.

La data de 30 august 1948 s-a publicat în “Monitorul Oficial” textul Decretului nr. 221, privind înființarea și organizarea, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, a Direcțiunii Generale a Securității Poporului (DGSP).

Inițial, s-a pornit de la personalul și structura Direcției Generale a Siguranței Statului, pentru ca, în scurt timp, conducerea impusă de NKVD. (Alexandru Nicolschi, Gheorghe Pintilie și Vladimir Mazuru) să treacă la reorganizarea și extinderea noii instituții. O jumătate de an mai târziu, prin Decretul nr. 25, din 23 ianuarie 1949, este înființată Direcția Generală a Miliției, iar la 7 februarie 1949 a fost desființată Jandarmeria, fiind înlocuită cu trupele de securitate. Deși Securitatea a suferit numeroase modificări de structură din 1948 până în 1989 (reorganizată în 1951, 1952, 1953, 1956, 1963, 1967, 1971, 1972, 1973, 1978), toate reorganizările efectuate au avut în comun următorul model funcțional (fig. 1):

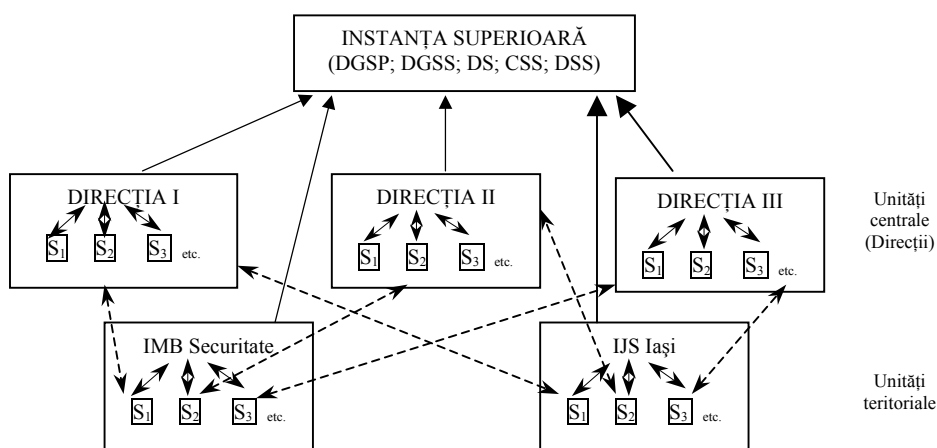

Fig. 1. Modelul funcțional

Direcțiile (ca o componentă a instituției centrale) reprezentau liniile muncii de securitate, fiecare având o structură unică la nivel național (ex. Direcția I – informații interne, Direcția a III-a – contrainformații). Fiecare dintre acestea executa și coordona la nivel național munca de securitate pe profil, având în coordonare și control serviciile omoloage din toate unitățile teritoriale. Unitățile centrale erau structurate în Servicii, în acord cu diversele aspecte particulare ale profilului general de muncă al unității (probleme, obiective). Un caz special în rândul unităților centrale a fost cel al informațiilor externe, ce au avut următoarea evoluție: 1951-1963 = Direcția I; 1963-1972 = DGIE sau UM 0123/1; 1972-1973 = DGIE sau UM 0626; 1973-1978 = DIE sau UM 0920; 1978-1989 = CIE sau UM 0544.

Unitățile teritoriale au fost create conform structurilor administrativ-teritoriale existente. Fiecare unitate teritorială reprezenta, de fapt, o Securitate în miniatură, la nivelul său regăsindu-se toate profilele de muncă, structurate în Servicii. Astfel, dacă Securitatea are în componere Direcții care coordonează pe plan național câte o linie de muncă, o unitate teritorială este structurată în Servicii, care coordonează în teritoriul de competență câte o linie de muncă (ex.: Serviciul I – informații interne; Serviciul III – contrainformații etc.). Fiecare serviciu al unei unități teritoriale se află într-o dublă relație: de subordonare față de conducerea respectivei unități și de cooperare cu Direcția de profil. Față de Direcția de profil există și o subordonare indirectă, aceasta controlând activitatea serviciilor de profil din toate unitățile teritoriale (însă conform organigramei, aceste servicii se subordonează unității din care face parte). Și în cazul unităților teritoriale, informațiile externe au constituit un caz special. Dacă până în 1963 erau de competența Serviciului 1 al fiecărei unități teritoriale, după această dată acest serviciu a fost redenumit după unitatea centrală de profil. Astfel, exista în fiecare unitate teritorială un serviciu (UM) 0920 (sau (UM) 0544, în funcție de perioadă) care se supunea acelorași criterii de subordonare ca și celelalte servicii (în categoria unităților teritoriale poate fi inclusă și cea a municipiului București, în documente ea fiind menționată, în funcție de perioadă, Securitatea Capitalei, Direcția Securității București, Securitatea Municipiului București, Inspectoratul Municipiului București Securitate etc.).

Indiferent de perioada la care se face referire, Securitatea a fost o structură militarizată, fiind compusă din unități militare (UM***), de aceea pe documentele de arhivă majoritatea unităților Securității se regăsesc cu doi descriptori echivalenți: UM***, respectiv denumirea explicită (ex. Direcția a III-a, IJS Iași etc.). Securitatea a întocmit dosare atât pentru persoanele care au format agen-tura secretă (rețeaua informativă) și anume Dosare personale, cât și pentru cele urmărite (Dosare de verificare, Supraveghere Informativă Generală, Dosar de urmărire informativă, Dosare de problemă, mediu sau obiectiv).

1. DOSARUL PERSONAL

Având drept model sistemul de evidență sovietic, pentru toate categoriile de persoane din rețeaua informativă, ofițerii de securitate întocmeau dosare personale și fișe de evidență. Dosarul personal cuprindea, în capitole distincte, totalitatea materialelor care au stat la baza recrutării unui informator, precum și cele obținute despre el pe timpul activității desfășurate în această calitate. El se forma treptat, începând cu punctarea candidatului, adăugându-se mereu noi piese care trebuiau să susțină utilitatea și calitățile sale, inclusiv rezultatul verificărilor făcute asupra sa.

Un astfel de dosar conținea:

- Materiale de cunoaștere (biografia candidatului la recrutare, a rudelor apropiate, prietenilor și relațiilor);
- Materialele de verificare (notele informative referitoare la candidat, rezultatul verificărilor în evidențele centrale, al investigațiilor la domiciliu și la locul de muncă, interceptarea corespondenței, ascultarea convorbirilor telefonice);
- Raportul de cunoaștere personală, care putea fi realizat de ofițerul de Securitate fie direct sau sub acoperire (în general acesta se prezenta ca lucrător în cadrul Miliției sau a Serviciului Pașapoarte) și din care trebuia să rezulte calitățile candidatului propus;
- Raportul cu propunerea de recrutare, aprobat de șeful ierarhic al celui ce realiza documentul, în care trebuiau făcute mențiuni cu privire la datele de identificare ale persoanei ce urma a fi recrutată, precum și numele conspirativ propus, calitățile pentru munca informativă, problema spre care va fi dirijat și pe ce bază se efectuează recrutarea (sentimente patriotice, material compromițător etc.);
- Raportul asupra modului cum a decurs recrutarea, în care se făceau mențiuni cu privire la desfășurarea acestui eveniment, despre sistemul de legătură stabilit, modul și locul de întâlnire cu ofițerul ce-l are în rețeaua sa informativă;
- Angajamentul (una din piesele de bază ale dosarului personal). În anii '50 conținea mențiunea că în cazul trădării persoana urma să suporte consecințele legilor scrise și nescrise ale RPR; iar în anii '80 formula mai neutră că "va păstra cu strictețe conspirativitatea relațiilor stabilite cu organele de stat". Documentul conținea datele de identificare ale informatorului, referiri la "patriotism și sinceritate" cu privire la conținutul datelor furnizate și se menționa în cele mai multe cazuri numele conspirativ sub care va furniza notele informative);
- Copii ale notelor informative (documentele informative originale, adică notele cu scriere olografă, erau organizate, în cele mai multe cazuri, într-o mapă anexă care avea un regim special. Copii ale notelor informative furnizate de informator apar și în dosarul de urmărire al celui care făcea obiectul acestora);
- Rapoarte de analiză periodică, cel puțin anuale, privind aportul informativ al celui recrutat, în care se consemnau și metodele și mijloacele folosite pentru verificarea loialității persoanei aflate în contact, randamentul etc.);

- Tabelul cu ofițerii (fila 1) care l-au avut pe informator în legătură, precum și cu aceia care au consultat dosarul (în acest caz se menționa data, numele în clar și semnătura, iar în unele cazuri apare și indicativul ofițerului, format din trei cifre);

- Fișe de evidență “Model 1”. Imediat după recrutare, ofițerii de Securitate erau obligați să întocmească acest tip de fișă, în dublu exemplar, unul pentru biroul de evidență al unității din care făcea parte, iar altul pentru cartoteca evidenței generale (Serviciul “C”). Fișele “Model 1” cuprind următoarele rubrici: pe față, nume, prenume, tatăl, mama, locul și data nașterii, naționalitatea, cetățenia, apartenența politică, studii, profesia, ce limbi străine cunoaște, unde lucrează și funcția, domiciliul și numele conspirativ, data și denumirea organului care l-a recrutat, categoria, iar pe verso, în ce problemă lucrează, ofițerul cu care ține legătura, dosar personal nr..., arhivă nr... (aceste ultime două date se completau când dosarul era trimis la arhivă spre clasare), se aprobă, diverse mențiuni;

- O ultimă piesă aflată la dosar era raportul privind încetarea legăturii, aprobat de șeful ierarhic superior celui care avizase includerea în rețea, și trebuia să cuprindă motivul luării deciziei (persoana nu mai prezenta interes prin informațiile care le furniza, înceta din viață sau se constatau desconspirări).

Coperta de dosar se completa cu unitatea care a făcut recrutarea, numărul de înregistrare și data. Dosarele personale erau păstrate în fișetele ofițerilor operativi atât timp cât legătura era activă, iar după aceea erau clasate la arhivă la fondul rețea. Important e faptul că dosare personale se întocmeau și pentru persoanele care fuseseră solicitate de Securitate să devină informatori, dar refuzaseră oferta (faptul că există un dosar personal pe numele unei anumite persoane, nu indică în mod automat că aceasta ar fi colaborat cu poliția politică).

Dosarul (mapa) anexă cuprindea totalitatea notelor informative cu scriere olografă furnizate de informator. Aceste materiale erau înregistrate într-un opis, în ordinea obținerii, menționându-se data, la cine se referă și unde se exploatează. Pe nota informativă originală ofițerul făcea câteva mențiuni: stânga sus, data, casa de întâlniri (se folosea numele conspirativ), ofițerul care îl are în legătură, indicativul acestuia, dreapta sus, numele conspirativ al informatorului (calitatea – sursă, colaborator informator), iar la subsol făcea referiri privind modul cum sunt cunoscute în evidențele de Securitate persoanele amintite în material (în dreptul acestor rânduri apar inițialele N.B. – nota biroului). După clasarea la arhivă, dosarul anexă avea un regim special, nu se dădea la consultat, iar după 5 ani de la clasare era distrus pe baza unui proces-verbal. Acest ordin nu a fost respectat întotdeauna, în arhivele SRI păstrându-se și astfel de dosare.

Rețeaua informativă (agentura secretă) a constituit principalul mijloc prin care Securitatea culegea și verifica informațiile. Munca cu agentura consta în recrutarea, instruirea, organizarea și dirijarea rețelei informative de către ofițerii de Securitate. În perioada 1948-1964 principalul obiectiv al activității a fost presiunea, lucru ce decurge și din modul în care a fost folosită agentura secretă.

Rețeaua era formată din:

a) *colaboratori*, care erau persoane folosite în mod ocazional, în special pentru verificarea unor informații. Contactele cu ofițerii de legătură erau ocazionale, în funcție de cazurile la care se lucra. În această calitate erau recrutați acei funcționari care puteau servi cu date Securitatea, precum cei de la oficiile poștale și telefonice, recepționerii de la hoteluri și chelnerii (ultimii folosiți pentru plasarea tehnicii operative la mesele din localuri), precum și cei ce lucrau la serviciile de cadre din întreprinderi. Erau recompensați în bani sau obiecte și li se făcea o instruire specială.

b) *informatori necalificați*, folosiți de Securitate temporar, instruirea lor fiind mai sumară, iar în cele mai multe cazuri nu li se lua un angajament scris. Cei care obțineau rezultate de interes puteau fi trecuți ulterior în categoria informatorilor calificați.

c) *informatori calificați*, persoane recrutate în mod special pentru o anumită problemă și care beneficiau de o instruire în detaliu, un contact mult mai des cu ofițerul de legătură, primind din partea acestuia sfaturi cu privire la modul de comportament pe lângă obiectivul aflat în atenție, modul de purtare a dialogului. La recrutare, informatorii calificați primeau numele conspirativ, erau instruiți în privința legendelor (adică a acoperirilor) semnau angajamentul, li se fixau parolele de intrare în contact cu ofițerii de legătură (care se recomandau tot cu nume conspirativ). În funcție de caz, informatorii calificați puteau fi predați altor ofițeri din structurile informative, dacă acest lucru se dovedea util.

d) *rezidenți*, recrutați din rândul informatorilor calificați ce-și dovediseră calitățile în munca cu organele de Securitate și cărora ofițerul le încredința în legătură de la 4 până la maximum 8 informatori necalificați sau colaboratori.

e) *gazda caselor de întâlnire* era acea persoană care, în mod conștient și conspirat, pune la dispoziția Securității anumite încăperi sau locuințe pentru realizarea întâlnirilor cu agentura (în vederea unei depline discreții a contactelor ofițer-informator întâlnirile nu au loc la sediile organelor de informații sau în locuri publice). Gazda caselor de întâlnire era recrutată respectându-se regula de studiere și verificare a acesteia, apoi de comun acord ofițerul și gazda stabileau acoperirea (justificarea, mai ales față de vecini, a vizitelor în lipsa gazdei). Se recrutau mai ales persoane fără familie sau care lipseau prin natura profesiei perioade mai lungi de la domiciliu. Întâlnirile cu agentura erau anunțate din timp gazdei. În casele de întâlniri erau introduși cel mult cinci-șase informatori, iar în cazul trădării unuia dintre ei locuința era abandonată.

Gazdei i se întocmea dosar personal, ce cuprindea angajamentul, schița locuinței, vecinii, legenda, evidența recompenselor acordate și a agenților introduși.

Recrutarea agenților (informatori, colaboratori, gazde) e un proces considerat ca foarte important pentru un serviciu secret, ei neputând fi înlocuiți de celelalte mijloace de culegere a informațiilor, respectiv cele tehnice. Securitatea a încercat să creeze o agentură de masă, având în vedere rolul său de poliție politică. În funcție de scop, recrutarea începea cu punctarea (alegerea) și studierea mai multor candidați, se trecea apoi la analiza materialelor de arhivă și se continua cu interceptarea corespondenței și a telefonului, filaj și investigații.

Edificatoare este cunoașterea personală, realizată de ofițerul recrutor, astfel completându-se datele rezultate din studiul întreprins, precum și aflarea calităților și defectelor candidatului, concluziile permițând trecerea la faza de atragere treptată la colaborare (în acest moment primea unele sarcini ușoare). În caz că recrutarea se solda cu un eșec, ofițerul trebuia să aibă pregătită varianta de retragere, ce trebuia să lase candidatului impresia că motivele discuțiilor nu aveau ca obiect recrutarea sa ca agent. Dacă recrutarea avea succes, după luarea angajamentului începea activitatea de instruire. Verificarea sa continua pe tot parcursul colaborării.

Recompensarea agenților era folosită în vederea stimulării informatorilor și se realiza în mod diferențiat, în funcție de personalitate, motivație și riscul la care era supus. Ea putea fi făcută în bani, cadouri sau sprijin în rezolvarea unor probleme personale. Bani se dădeau cu chitanță, semnată de agent cu numele conspirativ pentru a putea fi decontați de ofițer.

2. DOSARE DE PROBLEMĂ (MEDIU) ȘI OBIECTIV

Se deschideau numai cu aprobarea șefului suprem al Securității și erau organizate după anumite criterii, pentru a cuprinde cât mai multe persoane, care prin activitatea desfășurată puteau prejudicia interesele regimului comunist. În acest mod s-a ajuns la urmărirea specializată, în dosare de problemă a foștilor membri ai mișcării legionare, ai partidelor istorice (PNL, PNT), ofițerilor deblocați din Poliție și Siguranță, a foștilor condamnați pentru “activități contrarevoluționare”. Dosare de problemă au existat și în domenii precum învățământ-tineret, culte, studenți străini, presă etc. În anii '80 a apărut așa-numitul dosar de mediu, ce cuprindea supravegherea generală a grupurilor de persoane cu pregătire asemănătoare, indiferent dacă aveau sau nu antecedente politice.

Persoanelor urmărite în această formă de lucru li se întocmeau mape de verificare informativă, care erau clasate în arhivă în momentul în care se aprecia că activitatea desfășurată nu pune în pericol regimul. Informațiile ce se găsesc în mapa persoanei respective erau furnizate din dosarul de problemă. Dacă se constata că persoana avusese “manifestări dușmănoase”, era trecută într-o formă mai complexă de lucru, adică de urmărire informativă, situație ce presupunea luarea unor măsuri de supraveghere calificată (dirijare de informatori, recrutarea unora noi din anturaj, filaj, interceptare).

Mape de supraveghere reformativă în probleme se întocmeau și foștilor deținuți politici după eliberare, pentru a li se afla comportamentul.

Dosarele de obiectiv cuprindeau supravegherea generală a tuturor persoanelor din cadrul unei întreprinderi sau instituții. Ele erau grupate pe colective de ofițeri, în funcție de profil (ex. Industrie chimică, comerț exterior, combinat de

utilaj greu etc.). În funcție de situație, o persoană putea să devină obiectul urmăririi într-un astfel de dosar, dacă stârnea interesul Securității.

Dosarele de problemă și cele de obiectiv cuprindeau câteva capitole distincte:

- Hotărârea de deschidere a dosarului;
- Opisul informatorilor existenți;
- Lista cu persoanele ce au avut antecedente politice (înainte și după 23 august 1944) sau penale;
- Lista cu persoanele ce trebuiau protejate din diferite motive;
- Punctele vulnerabile ale obiectivului;
- Lista persoanelor ce dețin relații cu cetățeni străini sau au rude stabilite în afara granițelor țării;
- Persoanele oficiale la care se poate apela (conducerea instituției, organe ale PCR);
- Adresa sediului central, a secțiilor și sucursalelor;
- Note-sinteză de analiză periodică asupra evoluției situației informativ-operative din problemă sau obiectiv;
- Planuri de măsuri pentru îmbunătățirea cunoașterii;
- Planuri de căutare a informațiilor.

În funcție de conținutul materialelor ce se acumulau în timp în cadrul acestor tipuri de dosare, se puteau lua măsuri de adâncire a verificărilor, fiind trecuți într-o formă superioară de lucru (ex. Dosar la urmărire informativă – D.U.I.).

Dosarele de problemă (mediu) și obiectiv intrau în categoria bazei de lucru generale (în fond o evidență generală), din acestea fiind selectate persoanele ce urmau să facă obiectul unor forme calificate de urmărire în cadrul S.I.G. (Supraveghere informativă generală), D.V. (Dosarului de verificare) sau D.U.I. (Dosarului de urmărire informativă).

3. SUPRAVEGHERE INFORMATIVĂ GENERALĂ (S.I.G.)

Formă de lucru inferioară a Securității, în ea fiind cuprinse acele persoane din ansamblul bazei de lucru, care au avut funcții importante în cadrul partidelor istorice, sau suferiseră condamnări mari pentru “activități contrarevoluționare”, precum și cei care adoptau poziții critice la adresa regimului. Asupra lor era dirijată agentura din mediu sau obiectiv. În funcție de conținutul materialelor ce se acumulau, unele persoane puteau fi trecute într-o formă superioară de verificare.

4. DOSARUL DE VERIFICARE (D.V.)

Formă organizată de urmărire a persoanelor care prin preocupări sau antecedente politice reprezentau un pericol pentru regimul comunist. Această formă

de lucru trebuia să se limiteze la o perioadă de șase luni, timp în care, prin măsurile întreprinse, trebuiau să se clarifice suspiciunile existente. Erau urmăriți prin dosar de verificare persoane aflate în baza de lucru sau care inițial au făcut obiectul unei verificări prin S.I.G. Dosarul de verificare cuprinde planul de măsuri preconizate și termenele de executare, numele ofițerilor ce trebuiau să răspundă, modul cum era dirijată agentura secretă și mijloacele tehnice specifice (interceptare, filaj etc.).

Închiderea dosarului de verificare se putea face fie ca rezultat al neconfirmării materialelor existente inițial, ca urmare a “*influențării pozitive*” (metodă folosită de serviciile secrete în vederea determinării unei persoane să acționeze în direcția dorită de ele, Securitatea apelând la membrii de familie ai celui urmărit, la prieteni, șefi, pentru a schimba atitudinea celui în cauză), a *avertizării* (măsură prin care se atrăgea atenția unei persoane că, în cazul continuării atitudinii adoptate, asupra sa se vor lua măsuri mai dure. Aceasta avea loc de cele mai multe ori la sediul Securității, după aprobarea unui raport în care erau sintetizate informațiile existente despre persoana urmărită. În finalul avertizării se încheia un proces verbal prin care cel în cauză se angaja ca pe viitor să se abțină de la comentarii sau activități “ce aduceau prejudicii societății socialiste”) sau *destrămării* (se acționa pe baza unui plan aprobat, începându-se cu slăbirea influenței liderului. Se folosea influențarea prin agentură sau familie, compromiterea prin crearea de suspiciuni în ceea ce privește o posibilă colaborare a acestuia cu Securitatea, șantajul, timorarea sau chiar dislocarea din localitate).

În funcție de rezultat, la expirarea termenului se putea face propunerea pentru a se continua supravegherea într-o formă superioară, respectiv prin D.U.I.

5. DOSAR DE URMĂRIRE INFORMATIVĂ (D.U.I.)

Era forma superioară de lucru instituită de Securitate. Baza începerii urmăririi o putea constitui antecedentele politice ale unei persoane, dar mai ales acțiunile întreprinse de aceasta, care ar fi putut pune în pericol siguranța regimului comunist. Important e faptul că pentru întocmirea acestor dosare nu se respecta principiul cronologic, plecându-se de la premisa că ele trebuiau să răspundă în principal muncii informativ-operative, ele fiind grupate pe criteriul apartenenței (note informative, rapoarte de investigații, de filaj etc.), încât cercetarea unui astfel de dosar devine foarte greoaie. Un dosar de urmărire informativă cuprindea mai multe piese:

- Raport cu propunerea ofițerului de caz de deschidere a D.U.I., aprobat de șeful ierarhic;
- Materiale informative care au stat la baza începerii acțiunii (note informative);
- Biografia urmăritului, rude apropiate, persoanele din anturaj;
- Plan de măsuri în care erau stabilite mijloacele și metodele ce urmau a fi folosite, termene precise, ofițerii care aveau responsabilități;

- Rapoarte de analiză periodică, efectuate de ofițerii de caz împreună cu șefii ierarhici, în care erau trasate măsurile ce urmau a fi luate pentru soluționarea cazului (în cadrul acestor analize se aduceau corecții planului de măsuri inițial);
- Note informative date despre persoana care făcea obiectul urmăririi informative;
- Rapoarte de investigație;
- Rapoarte de filaj (în care se menționa când a început acesta, când a fost ridicat, momentele importante), buletine radio;
- Rapoarte rezultate din cercetarea informativă (mijloc prin care diferite persoane erau cercetate, fără angrenarea organelor de justiție);
- Rapoarte privind rezultatul perchezițiilor secrete (pentru ca o astfel de percheziție să poată avea loc la domiciliul urmăritului, ofițerul realiza un raport în care prezenta motivul acestei acțiuni, modul în care se va desfășura, planul apartamentului, vecinii și programul acestora, varianta de retragere în caz de eșec și legenda pe care o va folosi). Aprobările intrau în competența ofițerilor cu funcții de comandă;
- Rapoarte rezultate din folosire tehnicii operative (de această problemă se ocupa D.G.T.O. – Direcția Generală de Tehnică Operativă, în componența ei intrând Serviciul T – responsabil cu introducerea tehnicii de ascultare și de redare a interceptărilor, Serviciu S – interceptarea sau reținerea scrisorilor, obținerea probelor de scris; Serviciul R – ascultarea și interceptarea transmisiilor radio);
- Procesele verbale de interogatoriu;
- Raport cu propunere de închidere a acțiunii de urmărire informativă (documentul era aprobat de șeful ierarhic superior celui ce aprobase deschiderea. În cadrul acestui document se rezumau motivele care au stat la baza deschiderii dosarului, măsurile ce au fost aplicate și rezultatele obținute. În finalul raportului se menționa dacă persoana ce fusese urmărită informativ rămânea sau nu în evidențele de Securitate. Decizia operativă de scoatere din evidență era luată când se constata că persoana în cauză fusese greșit “luată în lucru”, când faptele nu erau importante pentru siguranța statului sau când aceasta deceda. În cazul în care decizia era aceea de menținere în evidențe (cele mai multe cazuri), lucrătorii Serviciului “C” operau pe fișa de evidență, unde pe lângă datele biografice se menționau data deschiderii și închiderii dosarului, indicativul unității și ofițerului, esența informațiilor, și apoi eventualele modificări survenite (schimbarea locului de muncă, al adresei urmăritului etc.) și se trecea numărul fondului operativ de la arhivă unde putea fi regăsit dosarul.

6. DOSARUL ANCHETĂ

Era întocmit pe plan central, inițial de Direcția a V-a, iar ulterior, în baza HCM nr. 1361 din 11 iulie 1956, de Direcția VII anchete, iar în teritoriu de către

Serviciile corespondente, pentru cazurile în care se săvârșeau infracțiuni la adresa statului, prevăzute ca atare de codul penal.

7. CONSTITUIREA ARHIVEI SECURITĂȚII

Arhiva, evidențele centrale și locale de securitate s-au constituit la începutul anilor '50, odată cu clasarea primelor dosare (Decretul nr. 50 din 30.03.1951 reorganiza Direcția Generală a Securității poporului și înființa 6 noi servicii, printre care apare și Serviciul evidență).

Arhiva a fost organizată pe sistemul fondurilor, fiecăruia corespunzându-i un anumit tip de dosare.

a) **Fondul operativ**. Aici se clasau dosarele de acțiuni informative (dosarele de obiectiv, problemă, dosar de verificare, dosar de urmărire informativă), materialele care au constituit baza lucrării în cartoteca evidenței generale, precum și materialele provenite din prelucrarea arhivelor preluate de la fostele organe de informații și siguranță (Serviciul de informații al armatei, Secția a II-a a Marelui Stat Major, Serviciul Special de Informații, Jandarmeria, serviciile operative din Direcția Generală a Poliției de Siguranță, Consiliului de Miniștri, Serviciul special al C.F.R.). Se mai clasau separat și materialele provenite din T.O. (tehnică operativă), care aveau același număr de înregistrare cu al dosarului de acțiune informativă.

b) **Fondul rețea** cuprinde dosarele personale ale foștilor agenți (informatori, rezidenți, gazdele caselor de întâlniri) și ale celor care au refuzat colaborarea cu Securitatea.

c) **Fondul anchetă penală** era constituit din dosarele de urmărire și cercetare penală finalizate, dosarele de anchetă penală privind persoanele demascate public (dosarele tribunalelor militare), mapele de penitenciar, colonii de muncă, dislocare și domiciliu obligatoriu, mapele de evidență a bunurilor arestaților (aveau același număr de înregistrare cu al dosarului de anchetă penală).

d) **Fondul neoperativ** era format din dosarele de cadre ale ofițerilor, subofițerilor care erau trecuți în rezervă, personalului civil, corespondența între unitățile de Securitate, statele de plată, documentele întocmite de serviciile administrative și secretariat.

e) La **fondul documentar** se clasau materialele obținute din prelucrarea arhivelor preluate de fostele organe de informații, care nu prezentau interes operativ, dar aveau valoare documentar istorică (se organizau în funcție de tipologie, în esență ele cuprind problemele cu care s-au confruntat serviciile de informații românești în perioada interbelică și în timpul celui de al doilea război mondial, mai puțin cele despre mișcarea socialistă și comunistă, care au fost selectate și predate Arhivei Comitetului Central al PCR).

Evidența dosarelor care se păstrau în arhivă se ținea în registre inventar pentru fiecare fond în parte, controlul efectuându-se cel puțin o dată la 3 ani.

Evidența de securitate cuprindea date despre: “trădătorii de patrie”, persoanele condamnate pentru comiterea de infracțiuni contra securității statului; membrii organizației legionare și ai altor organizații cu caracter fascist; membrii fostelor partide “burghezo-moșierești” și ai organizațiilor de tineret ale acestora; membrii fostelor organizații naționalist-șovine; demnitarii, parlamentarii, prefectii și subprefectii “statului burghezo-moșieresc”; foștii industriași, bancheri, moșieri și mari comercianți; cadrele de conducere și foștii funcționari operativi ai “aparaturii burgheze de represii”, ai serviciului secret de informații și ai celui de contrainformații militare, ale penitenciarelor și lagărelor de deținuți politici, precum și persoanele care au colaborat cu aceștia, ofițerii și subofițerii fostei armate burgheze cunoscuți cu “activitate antidemocratică”; militarii din trupele fasciste germane; persoanele din rândul cultelor și sectelor care au desfășurat activități contra securității statului; alte persoane despre care se dețin informații că au desfășurat activitate contra securității statului. Sistemul de evidență generală era organizat la Serviciul “C”, iar la inspectoratele județene de securitate se organiza un sistem propriu de evidență pentru persoanele aflate în componența lor teritorială. După anul 1968 în România documentele Securității încep a fi microfilmate, procesul fiind continuat și de lucrătorii SRI până în 1997, când a fost declarat încheiat (pe coperta dosarului trebuie să apară numărul Unității Militare care a realizat microfilmarea și data). După 1990, SRI a predat documente din arhiva Securității, în urma unor protocoale, către Ministerul Justiției (HG nr. 1134/1990), circa 400.000 volume fond penal, și 80.000 volume din același fond către Ministerul Public. În 1992-1993 au fost predați către Ministerul de Interne 2.000 ml arhivă din fondul neoperativ (protocol nr. 167 din 18.06.1992) și 1.500 ml de materiale cu caracter documentar istoric către Arhivele Naționale. Începând cu anul 2001, SRI a început să predea dosare către Consiliul Național de Studiere a Arhivelor Securității).

Preluarea arhivei Securității, în totalitate, de către instituțiile specializate ale statului (CNSAS), ar oferi istoricilor, și nu numai lor, un bogat material documentar despre societatea comunistă în România.